

Balla József

Itt nincs mit aláfelezni, bátran ki kell mondani, hogy ő a világ legboldogabb embere. De ezt nagyon szerényen viseli. Általában utál minden feltűnési bőrbetegséget, ami Bogyókának, a feleségének (aki a pasztell finomságát és melegségét képviseli a családi portrén) nem kis gondot okoz, mert valóságos közelharcot kell vívnia vele, hogy a hívságok iránti ellenérzését ruházatilag túl ne hangsúlyozza. Pedig ő nem egy olyan, mert ő igazán tisztelettel van a ruha iránt, világeletében szegény ember volt. Persze a lelkem mélyén most azt érzem, hogy ezzel akaratom ellenére megbántottam. Mert ebben a mondatban valahogy az is benne bujkál, hogy esetleg akart volna, de nem tudott. Márpedig meg kell mondanom azoknak, akik nem ismerik, hogy ő világeletében Balla Jóska akart lenni, semmi más. Akkor is, amikor írt nekem Kolozsvárra, ruccannék át hozzá Nagybányára, mert esemény van kilátásban. Aztán, hogy megozsonyáztunk, a sör illogatása közben közölte is, miről van szó: télikabátját — amely egyszemélyben őszi—tavaszi is — huszonöt évi szolgálat után nyugdíjba helyezi. Ennek torát ültük most meg. És nézett jóságosan, és nevette. Magyarázzam meg, hogy az egész ezért a nevetésért történt? Azért, hogy így leüljünk a bányai délutánban, s míg halk-szomorúan levelüket hullatják a festőiskola művészettörténeti fái, hátunk mögött túlköelve rohan a világ, és a kert végében, mint fáradt csatornamunkás, piszkosfeketén csörgedez a szép nevű Zazar, nos hogy míg annyi minden fontos ügy tapos egymás sarkára, mi az emberi melegség és belső béke poharát koccintjuk egymásra.

Mert ruha-, azaz külsőségügyben máskor és másként is voltam tanú. Azon a nyár eleji vasárnapon, amikor a kiállítása megnyitójára igyekeztünk, s amikor Bogyóka az eseményre való tekintettel rákényszerítette az új ruhát. Amikor hirtelen zápor sepert végig a városon, és a sikos úton Balla úr nagyon hasra esett. Bennem, a volt szegény gyermekben egyszerre tótágast állt a belémvert kis- és középpolgári rémület, ahogy talpig agyagban, Ballát megpillantottam. Épp vigasztalni próbáltam, amikor Balla úr — boldogságát erősen palástolva és ezenfelül még nagyon szerényen — azt mondotta: Állati szerencsém van, öregem, képzeld el, akár a lábamat is eltörhettem volna. — Mert ez benne a hatalmas, hogy a lélek nyugalma nála nem konvertibilis. Mert nem fizetőeszköz. A tengeren (ahol lehetőleg egy szál fürdőruhán is igyekeztek az emberek feltüntetni a csekkszámájuk nagyságát) egyszer meglátott egy érdekes szinkompozíciót. És a zsebéből előszedte a festékes tubusokat, díszes paletta helyett lapos kövekre nyomkodta ki a színeket, s a négy sarkán kövekkel rögzített papíron már dolgozott is a farzsebből előjött ecset. Az emberek megálltak a háta mögött, s egymásnak magyarázták, tájékozottságukon nehogy csorba essék, hogy: ez itt egy dilettáns, egy műkedvelő. Balla úr hallotta, de nem nézett fel. Nem érte meg a mozdulat, amikor ott, ott a zöldek meg a kékek olyan szépen keveredtek.

Persze a tőlem szakavatott útbaigazítást váró olvasó most már kissé türelmetlen, hiszen ez, amit elmondtam, emberi portrénak megfelel, de neki tablóképekkel van dolga, mégpedig nem is olyan megszokott képekkel. Nos az a helyzet, olvasó, hogy itt ember s festő el nem választható. Próbálj hozzá közel kerülni — hogy önmagadhoz kerülj közel. Mert az, aki itt most a művészi látomásaival traktál: irigylésre méltó ember, aki minden pillanatban azonos tud lenni önmagával. Aki meg tudta őrizni magában a természet játékosságát, a télre tavaszjövés derűjét, aki nem erőlködik, hagyja, hogy a gondolat önsúlyától guruljon tova, aki nem mássza a vágyak monteverszjtjeit, hogy onnan lenézze saját kicsiségét, és az indulatok mélyvíze sem vonzza. Nem a legtökéletesebb, csak a legemberibb ember valamennyi közül, akivel találkoztam.

Azóta, hogy őszünk ábrákat karcolt a barlang falába, sok minden változott a művészetben, de az önkifejezés gyerekien tiszta örömét benne barlangi érintetlenségében lehet megtalálni. Ez az ő művészetének nyitja.

HUSZÁR SÁNDOR